

הולך נגד הזרם...

על הכרעות מוסריות ולחץ חברתי.

המיילדות:

(3) ספר שמות פרק א - ויאמר מלך מצרים למיילדת העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה: (טז) ויאמר ביילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם בת הוא וקחיה: (יז) ותיראנן המיילדת את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותסנינן את הילדים.

כלי יקר על שמות פרק א פסוק טו

ויאמר מלך מצרים למיילדות העבריות וגו'. יש אומרים שהמיילדות היו מצריות וכאילו אמר למיילדות את העבריות, דאל"כ מאי רבותיה דקאמר ותיראנן המיילדות את האלהים.

העמק דבר על שמות פרק א פסוק טז

(טז) אם בן הוא והמתן אותו. הראשונה כשמוציאה את הולד מן הרחם. תעשה פעולה קלה שאינו ניכר בגיחו מרחם ויגוע. והשנית לא תשתדל להחיותו ובין כה וכה ימות הילד:

ואם בת היא וחייה. איתא ברבא פ"א אמר להן אם תחיה תחיה ואם תמות תמות. העלו חז"ל שלא צוה אותן שישתדלו להחיותן. אלא איך שיהיה עם הולד כן יהיה.

בתייה:

(3) ספר שמות פרק א

(כב) ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן היולד היארה תשליכהו וכל הבת תחסיון: (ה) ותמרד בת פרעה לרחץ על היאר ונערתייה הלכת על יד היאר ותרא את המכה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה: (ו) ותפתח ותראהו את היולד והנה נער פכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: (ז) ותאמר אחתו אל בת פרעה האלף וקראתי לך אישה מינקת מן העברית ומינק לך את היולד: (ח) ותאמר לה בת פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את אשם היולד: (ט) ותאמר לה בת פרעה היליכי את היולד והינקהו לי ואני אמן את שכרך ותשח האשה היולד ותניקהו: (י) ויגדל היולד ותבאנהו לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו:

(1) מדרש רבה שמות פרשה א פסקה כג

לרחוץ על היאור לרחוץ מגלולי בית אביה ונערותיה הולכות א"ר יוחנן אין הליכה האמורה כאן אלא לשון מיתה וכן הוא אומר (בראשית כה) הנה אנכי הולך למות אמרו לה גבירתנו מנהגו של עולם מלך גזור גזירה וכל העולם אינן מקיימין אותה ובניו ובניו מקיימין אותה ואת עוברת על מצות אביך מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע ותשלח את אמתה ותקחהו ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר ידה וחד אמר שפחתה.

(1) ספר דברי הימים א פרק ד

(יה) ואשתו היקדה ילדה את ירד אבי גדור ואת חכר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד

משה:

(5) ספר שמות פרק ב

(יא) וַיְהִי בַיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיִּרְא בְּסִבְלָתָם וַיִּרְא אִישׁ מִצְרִי מִכֶּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו:

(יב) וַיִּפֶן פָּה וַכֹּה וַיִּרְא פִּי אִישׁ וַיִּדַּ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל: (יג) וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשְּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים נֹצִים וַיֹּאמֶר לְרִשָּׁע לָמָּה תִּכֶּה רֵעֶךָ:

העמק דבר על שמות פרק ב פסוק יא

יצא אל אחיו. לא היה דרכו לצאת מן הפלטיין ובית לימודו בחכמות. אך אל אחיו יצא:

וירא בסבלתם. הסתכל הרבה באופן הסבלה שהיה לא לתכלית עבודת המלך כ"א לענותם. וברבה איתא במשמעות וירא שהיה מיישב להם סבלותיהם. וא"כ פ' וירא שראה עצה לסבלותם מה לעשות:

וירא איש מצרי. ביום א' ראה עוד: מכה איש עברי. הכהו לא בשביל איזה עצלות וכדומה אלא בשביל שהוא עברי. אבל הוא מאחיו: פן כה וכה. חפש עצות לקבול על המצרי שהכהו חנם: וירא כי אין איש. להגיד לפני את העול. כי כולם עצרת בוגדים ושונאי ישראל: ויך את המצרי וגו'. במקום שאין שם איש השתדל הוא להיות איש:

יתרו:

(8) מדרש רבה שמות פרשה א פסקה ט

ויאמר אל עמו הוא התחיל בעצה תחלה לכך לקה תחלה הוא התחיל בעצה תחלה דכתיב ויאמר אל עמו והוא לקה תחלה דכתיב (שמות ז) ובך ובעמך ובכל עבדיך הבה נתחכמה לו להם לא נאמר אלא לו אמר ר' חמא ב"ר חנינא אמר בואו ונתחכמו לאלהיהם של אלו נדונם בחרב כבר כתיב (ישעיה סו) ובחרבו את כל בשר לא נדון אותם אלא במים שכך נשבע הקב"ה שאין מביא מבול לעולם שנא' (שם נד) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ והם אינם יודעים שעל כל העולם כלו אינו מביא אבל על אומה אחת מביא ועליהם אינו מביא אבל הם באים ונופלים לתוכן שנאמר (תהלים סג) יגירוהו על ידי חרב מנת שועלים יהיו (שמות יח) כי בדבר אשר זדו וגו' בקדרה שבשלו בה נתבשלו א"ר חייא א"ר סימון ג' היו באותה עצה בלעם ואיוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין יתרו שברח זכו בניו וישבו בלשכת הגזית דכתיב (ד"ה א ב) ומשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתים שוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וגו' וכתוב (שופטים א) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים